

A Jászkun Redemptio emlékezete

A jászok és kunok legnagyobb ünnepe május 6-a, ezen a napon emlékezünk őseink példanélküli nagy tetterére, a Jászkun Redemptiora. A rendszerváltozás után elsőként Jászfákóhalmán rendeztek ünnepséget az önmegváltás napján, majd 2001-től Jászberényben, a Városvédő és Szépítő Egyesület is tartott megemlékezést a Kapitánykertben. Amikor 2005-ben a jász települések közös összefogásával elkészült a Jász-emlékmű, ettől kezdve az egyesület a szobornál emlékezett meg a jeles eseményről. Az ünnepséghez ekkor már Jászberény Város Önkormányzata is csatlakozott, a jász települések pedig

I. Lipót császár

minden alkalommal részt vettek a rendezvényen. A két Kunság települése in ugyancsak tartottak megemlékezéseket a redemptióról.

Jelentős fordulópontra jelentett a jászok és a kunok számára az az esemény, amikor 2014. február 4-én a Magyar Országgyűlés történelmi emléknappal nyilvánította május 6-át, a redemptio diploma aláírásának napját. Ezt követően Jászberény, mint a Jászkun Kerület egykori székvárosa, felvállalta a központi ünnepség megrendezését, amelyen a Jászság és a Kunság képviselői közösen emlékeznek meg a jászkun szabadság visszaszerzéséről. 2020-ban egy nagyszabású ünnepségre került volna sor, mivel Mária Terézia királynő

275 évvel ezelőtt írta alá a redemptio diplomát, amely visszaadta a jászkunok és a kunoknak jogtalanul elvett kiváltságait és szabadságukat. A járványveszély miatt azonban erre nem kerülhetett sor. Ha gondolatban is, de mégis emlékezzünk nagy tisztelettel őseinkre, akik erős akaratú, állhatatos kitartással és komoly erőfeszítések árán, de visszaszerezték szabadságukat. Hogyan is történt az eladás és a megváltás? Idézzük hát fel a történelmi eseményeket.

*

A jászok és a kunok letelepedésüktől fogva különböző kiváltságokat (közigazgatási autonómia, vám és harmincad mentesség, szabad bíraskodás, pallosjog, területhez kötött nemesség stb.) élveztek, amelyért cserébe mindenkor katonáskodással tartoztak a királynak. Kiváltságaikat időről-időre megerősítették a mindenkori uralkodókkal, de a török hódoltságot követően veszélybe került autonómiájuk, szabadságuk.

A török kiűzését követően a bécsi udvar fegyverrel meghódított területnek tekintette Magyarországot, és úgy gondolta a fegyveres hódítás jogán szabadon rendelkezhet vele. A császári kincstár üres lévén, elhatározták a korona uralma alá került új szerzeményű területek pénzé tételét.

Mivel IV. Béla király óta a Jászság és a két Kunság a magyar Szent Korona tulajdonát képezte, így ezen területek is az eladandó jószágok sorába kerültek. 1699-ben megbízták Pentz János egri kamarai prefektust, hogy járja be és értékelje fel a Jászkunságot. Ez meg is történt, a Hármas Kerület értékét 700.000 rajnai aranyforintban állapította meg, de a tárgyalások során a vételárat 500.000 forintra szállították le.

1702. március 22-én létre is jött az egyezés, amely értelmében I. Lipót császár 500.000 rhénes forintért eladta a Jászkunságot a boldogságos Szűz Máriáról elnevezett Német Lovagrendnek, akinek nagymestere ebben az időben Ferenc Lajos herceg volt.

Az eladás ellen általános volt a tiltakozás mind az országgyűlés, mind a nádor, mind pedig a Hármas Kerü-

let lakosai részéről, de mind hiábavaló volt, a jászok és kunok sorsa közel fél évszázadra megpecsételődött, jobbágy-sorba kerültek, elveszítve korábbi kiváltságait és szabadságukat.

Az eladottság 43 éve alatt a jászok és a kunok rendkívüli erőfeszítéseket tettek jogtalanul elvett kiváltságaik visszaszerzésére. Közben lezajlott a Rákóczi szabadságharc is, amelyhez a jászok és kunok elsőként csatlakoztak, első-sorban hazafiúi érzületből, de annak győzelmétől remélték sorsuk jobbra fordulását is. A szabadságharc azonban elvesztett, így a kiváltságokat sem sikerült visszaszerezniük.

A jászok és kunok a folyamatos tárgyalások eredményeként mégis elértek, hogy zálogformára változtatták az eredendően jogtalan eladást. 1715-ben pedig a Német Lovagrend kijelentette, hogy lemond a Jászkunság tulajdonjogáról, ha visszakapja az érte kifizetett 500.000 forintot.

1731-ben a Pesten építendő invalidus, vagyis a rokkant katonák kórházára összegyűlt pénzalapból az Udvari Kamara végül kifizette a Német Lovag-

A Jászkun Hármas Kerület privilégialis ládája a Jász Múzeum gyűjteményében

rendet, de mindez csupán azt jelentette, hogy a Jászkunság földesurat cserélt. Továbbra is hatalmas adóterhek és megaláztatások sújtották a jászokat és a kunokat, akik arra törekedtek, hogy az új földesúrtól megszabaduljanak.

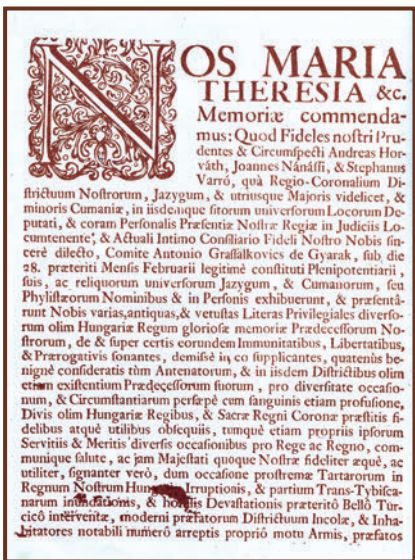
1741-ben a Habsburg ház háborúba keveredett Frigyes német választófejedelemmel, a háborúhoz sok pénz és katona kellett, ezért Mária Terézia kegyesen megengedte, hogy a jászkunok

visszaszerezzék régi szabadságukat. Ennek fejében még ezer lovas katonát is ki kellett állítaniuk a királynő szolgálatába. Ez volt a híres jászkun huszárzred.

Mária Terézia királynő

A redemptios ügyek intézésében a Jázsáságot Horváth András, a Hármás Kerület főnótáriusa, a Kiskunságot Nánássy János volt kiskunkapitány, a Nagy-kunságot pedig a karcagi Varró István, a város nótáriusa képviselte. A nevezett személyek igen ügyesen és eredményesen jártak el, mert 1745.

Részlet a redemptios diplomából

május 6-án Mária Terézia aláírta azt a diplomát, amelyben visszaadta a jászoknak és a kunoknak korábbi privilégiumait és szabadságjogát.

A redemptio óriási anyagi terheléssel járt. A visszaváltás összegének kifizetésére a jászok és a kunok hatalmas gyűj-

tésbe kezdtek, óriási kölcsönöket vettek fel. A jászok még a Jázsáságot kapuit is megnyitották a betelepülni vágyó felvidéki kismesek előtt. Végül összegyűlt az a hatalmas summa, amely némi kamattal mintegy 580.000 rhénesi, vagyis rajnai aranyforintot tett ki, s ebből a Jázsáságra 227.750, a Nagy-kunságra 155.000, a Kiskunságra 185.150 rajnai aranyforint esett.

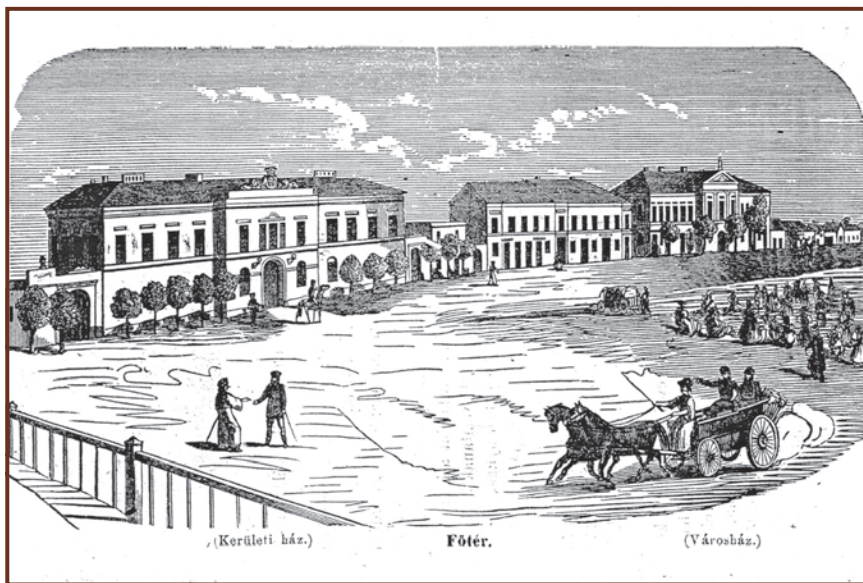
A Jászkun Kerület címere

A redemptiot követően a Jász-kun-ság társadalmi és gazdasági életében soha nem látott fellendülés indult meg. A társadalom nem vagyoni, hanem köz-

városok, redemptusok korai polgárosulásának, sajátos parasztpolgári fejlődésének. A települések új vásártartási jogokat nyertek, malmokat, hidakat építettek, élénkült a kereskedelem és az ipar, megindult a városiasodás

A redemptios zászló rekonstrukciója, 2001. Sisa József iparművész munkája

Jász-kun Kerületek Székháza Jászberényben

jogi alapon rétegekre tagozódott. A kialakult helyi társadalom legfelső rétegét képezték a teljes jogú redemptusok és redemptus-nemesek, a következő réteg az irredemptusoké volt, majd legvégül a zsellérek következtek.

A redemptio által nyújtott előnyök teret engedtek a jász és kun mező-

folyamata. Ekkor alakult ki a jászok és kunok jellegzetes parasztpolgári viselete is. A redemptiot követő időben volt a Jázsáságot és a két Kunság életének legvirágzóbb és leggazdagabb időszakában. S ez a korszak egy századnál is tovább tartott.

Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója